

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2395

Vragen van de leden **Amhaouch** en **Inge van Dijk** (beiden CDA) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over *het bericht «Project Panda: hoe «kroonjuweel» High Tech Campus toch in buitenlandse handen kwam»* (ingezonden 17 februari 2022).

Antwoord van Minister **Adriaansens** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 12 april 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Project Panda: hoe «kroonjuweel» High Tech Campus toch in buitenlandse handen kwam»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herkent u zich in de berichtgeving? Is deze een correcte weergave van feiten en gebeurtenissen? Indien niet, welke onderdelen van het bericht zijn volgens u niet juist en waarom?

Antwoord 2

Het artikel is een lezing van het Financieele Dagblad van de gebeurtenissen op basis van meerdere bronnen. Ik kan enkel uitspraken doen over de betrokkenheid van mijn ministerie. De berichtgeving bevat hierover geen feitelijke onjuistheden.

Vraag 3

Deelt u de mening dat het kabinet, in het bijzonder het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, naïef en passief heeft gehandeld door de High Tech Campus Eindhoven over te laten gaan in buitenlandse handen, zonder ook maar een serieuze poging te willen doen deze verkoop te voorkomen en daarmee een van onze meest innovatieve kroonjuwelen in Nederlandse handen te houden en te beschermen tegen bijvoorbeeld ongewenste invloed en bedrijfspionage?

¹ Het Financieele Dagblad, 11 februari 2022 (<https://fd.nl/tech-en-innovatie/1429465/project-panda-hoe-kroonjuweel-high-tech-campus-toch-in-buitenlandse-handen-kwam>)

Antwoord 3

Nee, ik deel deze mening niet. Zoals uiteengezet in de Kamerbrief «De verkoop van de High Tech Campus Eindhoven»² van 15 oktober 2021 is het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat via verschillende kanalen geïnformeerd toen de verkoop zich in een verkennende fase bevond. EZK is destijds nagegaan of de verkoop van het vastgoed en de bijbehorende vastgoedmanagementpartijen tot mogelijke risico's voor de nationale veiligheid zou kunnen leiden. Hiervan was geen sprake, waardoor de overheid ook geen noodzaak zag om in te grijpen bij een marktconforme vastgoedtransactie tussen twee commerciële partijen.

Vraag 4

Hoe kijkt u terug op de verkoop van de High Tech Campus Eindhoven? Zou u, met de kennis van nu, vandaag de dag hetzelfde hebben gehandeld als afgelopen jaar?

Antwoord 4

Ja.

Vraag 5

Kunt u nog eens nauwkeurig aangeven welke opties u hebt onderzocht om te voorkomen dat de High Tech Campus Eindhoven aan een buitenlandse partij zou worden verkocht? Wilt u per optie aangeven welke afweging u hebt gemaakt om deze uiteindelijk niet in te zetten?

Antwoord 5

Mijn ministerie heeft geen opties onderzocht met het doel te voorkomen dat de High Tech Campus Eindhoven aan een buitenlandse partij zou worden verkocht. Daartoe zou – in uiterste geval – alleen aanleiding zijn geweest als risico's voor de nationale veiligheid zouden optreden bij de wijziging in zeggenschap.

Vraag 6, 12

Wilt u expliciet toelichten waarom het kabinet een staatsdeelneming voor de High Tech Campus Eindhoven niet de moeite waard vond? Welke afweging is hier gemaakt?

Bent u bereid om, naast de huidige staatsdeelnemingen, ook als overheid te verkennen om deel te nemen aan «infrastructuren»/«ecosystemen», die essentieel zijn voor de nieuwe toekomstige economie?

Antwoord 6, 12

De beschikbaarheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid van bedrijfslocaties draagt bij aan een gezond vestigingsklimaat in Nederland. Het is daarbij gangbaar voor bedrijven om een kantoor- of bedrijfspand te huren van een commerciële vastgoedpartij. Dit zijn reguliere transacties die op de markt tot stand komen en waar in het geval die transacties legaal en marktconform tot stand komen geen enkele reden is voor betrokkenheid vanuit de rijksoverheid.

Nederland telt inmiddels talloze zogenaamde campussen waar kennisintensieve bedrijven of bedrijven met aanverwante activiteiten bij elkaar in de buurt gevestigd zijn. Het kan voor een medeoverheid gewenst zijn om deel te nemen in de ontwikkeling van een campus, als onderdeel van gebiedsontwikkeling of het stimuleren van bedrijfsactiviteiten op provinciaal of gemeentelijk niveau. Ik zie dat bij uitstek als een beslissing en beleidsvrijheid die medeoverheden hebben.

Ik zie echter geen reden voor de rijksoverheid om hier in deel te nemen. Integendeel, het zou kunnen leiden tot marktverstoring en een ongelijk speelveld als de rijksoverheid selectief in een campus zou investeren of een bestaande succesvolle campus als belangrijker dan andere kleinere of nieuwere campussen zou bestempelen.

Campussen concurreren uiteindelijk onderling met elkaar en dat is in het belang van een gezond vestigings- en ondernemingsklimaat voor Nederland als geheel. Bedrijven zijn daarbij vrij om zich te vestigen op de campus naar

² Kamerstuk 39 925 XIII, nr. 9.

keuze. Het kabinet wil deze dynamiek graag behouden in het belang van een gezond vestigings- en ondernemingsklimaat in heel Nederland. Een staatsdeelneming in de High Tech Campus ligt dan ook niet voor de hand. Er zijn geen signalen dat de publieke belangen bij de HTCE niet geborgd worden onder de nieuwe eigenaar. Het kabinet hecht meer waarde aan het investeren in en faciliteren van hoogwaardige technologieontwikkeling in Nederland. Voor het behoud en versterking van de innovatiekracht van de High Tech Campus en Nederland in het algemeen zijn andere instrumenten effectiever en efficiënter dan een investering van minimaal 1 miljard euro aan publiek geld in vastgoed.

Vraag 7

Waarom heeft u geen concurrerend, Nederlands tegenbod mogelijk willen maken teneinde een «Hollandse oplossing» voor de High Tech Campus Eindhoven te bewerkstelligen? Klopt het dat hiervoor wel degelijk interesse bestond? Met welke partijen en personen hebt u hierover contact gehad en op welk moment? Waarom heeft u uiteindelijk besloten niet in te springen?

Antwoord 7

Zoals ook aangegeven in het antwoord op vraag 6, zijn er geen signalen dat de publieke belangen bij de High Tech Campus Eindhoven niet geborgd worden onder de nieuwe eigenaar. Om die reden heeft de rijksoverheid zich niet actief gemengd in een alternatief consortium. Het is niet aan de rijksoverheid om uitspraken te doen over mogelijke interesse van andere partijen.

Vraag 8

Deelt u de mening dat uw argument «het gaat slechts om stenen» ofwel vastgoed het allerslechtste argument is om het passieve handelen van uw ministerie inzake de verkoop van de High Tech Campus Eindhoven te rechtvaardigen, onder andere omdat zich tussen die stenen hoogwaardige kennis en sensitieve technologie bevinden die kwetsbaar zijn voor diefstal en spionage? Denkt u ook dat landen als Duitsland en Frankrijk, laat staan de Verenigde Staten, een dergelijke verkoop nooit zouden hebben toegestaan?

Antwoord 8

Nee, deze mening deel ik niet, omdat er geen sprake was van passief handelen van het ministerie. Juist de geschetste potentiële risico's gaven aanleiding om scherp naar deze overname te kijken om te bezien of deze op zichzelf een risico vormt voor de nationale veiligheid. Hoogwaardige technologie zit bij huurders van de campus en niet bij het vastgoedeigendom en -beheer. Het is vrij gangbaar dat bedrijven – ook bedrijven die werken met of op het vlak van hoogwaardige technologie – een bedrijfspand of – locatie huren. Dat gebeurt overal in Nederland en de High Tech Campus is in dat opzicht niet anders.

Spionage, kennisdiefstal en ongewenste kennisoverdracht hebben onverminderd de aandacht van het kabinet, ook bij technologiecampussen. Hiervoor beschikt het kabinet over meer doelmatige en efficiënte middelen dan het doorkruisen van buitenlandse overnames van het vastgoed. Dit betreft onder meer de bescherming van bedrijfsgeheimen en intellectueel eigendom en het aanwijzen van vertrouwensposities in de zin van de Wet veiligheidsonderzoeken. Ook de (digitale) informatiebeveiliging is een belangrijk speerpunt; het Digital Trust Center bij EZK speelt hierbij een ondersteunende rol.

Ik wil niet speculeren over of Duitsland, Frankrijk of de Verenigde Staten een dergelijke verkoop niet zouden hebben toegestaan. Dit is immers niet aan de orde.

Vraag 9

Hoe voorkomt u dat we technologische toppers die belangrijk zijn voor ons toekomstig verdienvermogen, zomaar in de uitverkoop zetten?

Antwoord 9

Ten eerste wil ik benadrukken dat hoogwaardige technologiebedrijven geen onderdeel vormen van de verkoop van het vastgoed en het vastgoedbeheer van de High Tech Campus Eindhoven. Er is hier dus geen sprake van «uitverkoop van technologische toppers». Zoals ook benoemd in het

antwoord op vraag 6, is het heel gangbaar dat bedrijven, met inbegrip van technologiebedrijven, een kantoor- of bedrijfspand huren van een commerciële vastgoedpartij. Het Nederlandse beleid is erop gericht een goed vestigings- en ondernemingsklimaat te stimuleren, waarbij technologiebedrijven zich kunnen focussen op hetgeen waar hun toegevoegde waarde zit; het ontwikkelen en produceren van hoogwaardige technologische toepassingen. Daarnaast is het een open investerings- en vestigingsklimaat van groot belang voor de Nederlandse economie, óók voor ons toekomstige verdienvermogen. Nederland is en blijft open voor buitenlandse investeerders, juist ook omdat buitenlandse investeringen en economische groei cruciaal zijn voor onze innovatie- en ontwikkelingskracht.

Wanneer wijzigingen in zeggenschap in bedrijven die sensitieve technologie ontwikkelen leiden tot potentiële risico's voor de nationale veiligheid, heeft het kabinet het wetsvoorstel Veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames voorbereid. Dit wetsvoorstel ligt er behandeling in uw Kamer.

Vraag 10

Heeft u een inventarisatie gemaakt van publiek/private belanghebbenden welke potentiële Technologie Campussen in Nederland mogelijk op de nominatie staan om verkocht te worden (in het kader van ongewenste verkopen)?

Antwoord 10

Nee. De rijksoverheid houdt geen inventarisaties bij van commerciële partijen die in de verkoop zijn, ook niet wanneer het technologie campussen betreft.

Vraag 11

Bent u bereid om het gesprek aan te gaan met pensioenfondsen en andere (co)financiers/fondsen om in toekomstige soortgelijke gevallen proactief te kunnen handelen als het in nationaal, publiek en/of strategisch belang is?

Antwoord 11

Ik ben altijd bereid om informeel gesprekken aan te gaan met financiers, zowel in Nederland gevestigd als daarbuiten om te investeren in Nederland. Nederland is immers afhankelijk van voldoende investeringen om het toekomstige verdienvermogen veilig te stellen. De vooronderstelling dat dit alleen kan met financiers gevestigd in Nederland deel ik overigens niet, net zo min dat dergelijke gesprekken zullen waarborgen dat deze financiers in bepaalde transacties zullen stappen. Of financiers bepaalde investeringen verrichten hangt af van hun eigen investeringsbeleid en financiersmogelijkheden.

Vraag 13, 14

Wanneer zal de motie-Amhaouch/Inge van Dijk over het beschermen van campussen tegen ongewenste overnames en invloed³ zijn uitgevoerd? Deelt u de mening dat het beschermen van regionale innovatie-ecosystemen, zoals Brainport Eindhoven, die kraamkamer zijn van bedrijvigheid, kennisontwikkeling en innovatie en daarmee van cruciaal belang zijn voor zowel het huidige als toekomstige verdienvermogen van Nederland, onderdeel moet zijn van een strategisch, regionaal, offensief industriebeleid waar het CDA al geruime tijd voor pleit?

Bent u in dat kader bereid om zo spoedig mogelijk met wetgeving te komen die campussen als de High Tech Campus Eindhoven die bescherming kan bieden, temeer daar de nieuwe Wet Veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames deze bescherming blijkbaar niet geeft?

Antwoord 13, 14

Met betrekking tot de vraag over industriebeleid verwijs ik graag naar de industriebrief die mijn ministerie in voorbereiding heeft. Deze wordt naar verwachting voor de zomer aan uw Kamer gezonden. In het kader van de motie-Amhaouch en Inge van Dijk verken ik de wenselijkheid en mogelijkheid van toepassing van het wetsvoorstel Veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames op vastgoedtransacties met betrekking tot hightech-campussen,

³ Kamerstuk 35 925 XIII, nr. 39

zoals de High Tech Campus Eindhoven. Uit deze verkenning blijkt dat het niet proportioneel is om deze te onderwerpen aan investeringstoetsing, aangezien er geen direct risico voor de nationale veiligheid verbonden is aan deze en soortgelijke vastgoedtransacties. Het is daarom een te ingrijpend instrument met vergaande gevolgen voor de autonomie en rechtszekerheid van bedrijven, dat eveneens niet het gewenste effect heeft; namelijk het beschermen van de hoogwaardige technologie die huurders ontwikkelen. Hiervoor is ander instrumentarium meer geschikt en proportioneel, waaronder het aanwijzen van vertrouwensposities in de zin van de Wet veiligheidsonderzoeken en maatregelen ten behoeve van de (digitale) informatiebeveiliging. Een overzicht van dit bredere instrumentarium zal ik voor de zomer aan uw Kamer doen toekomen.